

Slyšel jsem

sovu zavolat

své jméno

M A R G A R E T
C R A V E N O V Á

S l y š e l
j s e m
s o v u
z a v o l a t
s v é
j m é n o

V Y Š E H R A D

**Na přebalu:
Lanfranco Lanari
Měsíční krajina
(Paesaggio lunare)
suchá jehla**

**Copyright by Margaret Craven, 1967
Translation © Jiří Sirotek, 1984**

ISBN 80-7021-824-X

A n o , p a n e -

n e , p a n e

Lékař řekl biskupovi: „Nuže, pane, ten váš mladý muž, který má být vysvěcen na kněze, bude žít necelé tři roky, ale on o tom neví. Povíte mu to? A co si s ním pak počnete?“

Biskup lékaři odpověděl: „Ano, povím mu to, ale ne hned. Když mu to řeknu nyní, vezme si to příliš k srdci. Kolik mu zbývá času, aby mohl ze života ještě něco mít?“

„Ani ne dva roky, když bude mít štěstí.“

„Tak krátký život a tolik se toho má naučit? Ne, nemám na vybranou. Pošlu ho na farnost, kde je nejmíc práce. Pošlu ho do Kingcomu a bude tam mít na starosti indiánské vesnice.“

„V tom případě doufám, že se za něho budete modlit.“

Biskup však pouze tiše odpověděl, že právě tam by si přál jít, kdyby byl opět mladý a byl na místě toho mladého muže.

Stál u kormidla a pozoroval plynoucí proud a mořské orly, kteří lovili sledě a čekali, až se člun octne téměř u nich, vzlétli, a v okamžiku, kdy člun projel kolem, se opět snesli na hladinu. Vrcholky ostrovů byly ovínuty mraky, úbočí příkře spadala do vody a jedle, jimiž byla porostlá, se nyní překrývaly s čarou přílivu tak přesně,

že ve stojaté vodě u břehu se hořejší pobřeží Britské Kolumbie obnažilo v rovné obrubě, kterou tvořily mokré, temné skály.

„Tohle znamená, že tu kdysi byla nějaká vesnice,“ řekl indiánský mladík, který mu dělal pomocníka.

Pohledem pátral po břehu, z něhož byly před dávnými časy odstraněny velké kameny, aby kánoe válečníků mohly být vytaženy zádí napřed. Žádný břeh tu však nebyl. Nebylo tu nic než čistá rovná obruba a rozházené hromady něčeho rozlámaného a bílého v šedivém dešti na pozadí zelených smrků; tu si vzpomněl na slova, která mu kdysi citoval Caleb, a nyní si je zopakoval:

„Když uvidíš škeble, věz, že jsi na území Indiánů. Nech je být.“

„Tohle prohlásila královna Viktorie,“ řekl rychle mladík. „Někteří lidé však dělali, že ta slova neslyší.“

Caleb ho na tohoto mladíka připravoval, neboť to byl první člověk, kterého měl poznat. „Pracoval rok v továrně a hrozně rád by se vrátil do své vesnice. Ať tě ani nenapadne spustit člun na vodu bez něho, dokud nezískáš řídičské oprávnění. Uměl zacházet se člunem, už když mu bylo deset, a ví toho o pobřeží tolik, že se to nikdy nedokážeš naučit. Bude ti připadat ostýchavý, ale to by ses v něm zmýlil. Když mu podáš ruku, ihned poznáš, že se tomuhle gestu naučil, ale že pro něho nemá žádný význam. V jeho očích uvidíš pohled, který je v očích všech Indiánů, a bude na tobě, abys vyzkoumal, co znamená a jak máš na něj reagovat. A bude tě pozorovat – všichni tě budou pozorovat – a v okamžiku, který sám uzná za vhodný, tě buď přijme, nebo zavrhne.“

Starý kanovník Caleb odešel z místa, kde trávil svou penzi, aby ho seznámil se všemi těmi půvabnými – a rozčilujícími – problémy čtyřicet stop dlouhého dieselového člunu, na němž bude záviset Markův život.

Zpět. Vpřed. Dolů a nahoru úžinami. Dovnitř a ven z mělkých zátok v mírném vlnění moře, v středně silném vlnění, ve vichřici. Záznamy o přílivu a odlivu měj rozložené vedle kompasu, protože s přílivem připlouváš, s odlivem odplouváš, na příliv a odliv čekáš a někdy se modlíš, aby nastal. Kontroluj tlak oleje a ložiska hřídelí. Odčerpávej vodu a nečistotu ze dna člunu. Dávej si pozor na kmeny hnané proudem. Počítej světla na stožárech vlečných člunů, které ukazují rozměr jejich ráhen na spodní části plachty.

Jelikož byl Caleb starý, mladý muž předpokládal, že bude upovídaný a že bude vzpomínat na staré časy; v tom se však zmýlil. Rozmluva měla naprosto odborný ráz. Dokonce i v lodní kuchyni, nad jídlou, která mladý muž uvařil, Caleb tu a tam utrousil něco, co sice tak neznělo, ale přesto bylo určitě míněno jako upřímná rada.

„V každém případě používej onoho viktoriánského ‚my‘, chlapče.“

„Když budeš někoho pohřbívat, nezapomeň se podívat v posledním okamžiku do rakve. Před čtyřiceti lety jsem nahore u Fort Rupert pohřbil někoho jiného, a dodnes mi to policie nezapomněla.“

„Nenazývej je lidojedy. Nikdy to nebyla doslova pravda. Nikdo nezažil ten slavný tanec, kdy mladý muž, posedlý duchem lidojeda, se vrací do své vesnice a volá po lidském mase a nese tělo, které sejmul z pohřebního stromu.“

Potom jednoho večera přirazili k malému přístavišti v Powell River, kde ten indiánský mladík pracoval a Caleb žil.

„Bude tu časně ráno a pomůže ti naložit harmonium, které zdejší církev posílá do vesnice Kingcome. Nelituj se, že jdeš na tak vzdálenou farnost. Polituj Indiány. Neznáš nic a oni tě musejí všemu naučit,“ a Caleb mu požehnal

a odšoural se, s nepokrytou hlavou v dešti, člověk, o jehož činnosti na pobřeží se vyprávěly legendy – říkalo se, že canterburský arcibiskup mu při setkání tykal a s oblibou s ním žertoval: „Řekni mi, Calebe, ještě pořád pytláčíš?“

Pak se Marek octl sám v lodní kuchyni a s jistotou věděl, jak na něj budou Indiáni pohlížet. Vesnické kmeny, které budou tvořit jeho farnost, patřily k lidem, kteří nikdy neválčili s bělochy. Žili tam, kde žili odedávna. Lovili ryby, tak jak to činili odjakživa, byli známi svou inteligencí a kulturou, jež byla možná nejrozvinutější ze všech domorodých kmenů na americkém kontinentu. V dávných dobách, když nějaký náčelník pořádal velkou slavnost pro své soupeře, nechal oheň, který hořel uprostřed jeho obřadního domu, šlehat tak vysoko, aby chytly střešní trámy a začaly padat rudé žhavé uhlíky. Věděl, že dokud nedá znamení, žádný host se neodváží pohnout, aby tak nedal najevo, že ho hostitelův oheň zmohl. Když posluhoval svým hostům z velkých obřadních mís, stříkl horkou masnotu na jejich nahé paže, aby zjistil, jestli sebou škusnou. A někdy rozbil svou vlastní měděnou mísu, velkou jako štít, jejíž cena obnášela rovné tři tisíce dolarů v měně bělochů – rozbil ji, aby svým hostům ukázal, jak pohrdá vlastním bohatstvím. Samozřejmě že se při tom tvářil velice nadutě.

Ráno se Marek brzy vzbudil, oblékl se, uvařil kávu a vylezl po žebříku do kormidelníkovy budky a na palubu. U prámu čekal jeho první Indián.

Čekal trpělivě, jako by čekal celý svůj život, jako by byl součástí času. Bylo mu asi dvacet sedm, což byl tak věk mladého vikáře. Měl na sobě tmavé rybářské kalhoty a kazajku; přes rameno mu visel pár vysokých gumových bot. Vedle sebe měl své věci v těžké lepenkové krabici, ovázané provazem.

Mladý vikář seskočil na prám.

„Vítejte na palubě. Já jsem Marek – Marek Brian,“ a natáhl ruku.

„Já jsem Jim Wallace,“ řekl Indián ostýchavě a ucho-pil jeho ruku, ale stisk neopětoval.

V jeho očích byla pýcha, ale nikoliv nadutost. Za tou pýchou se skrýval smutek tak hluboký, jako by zasahoval do starých bájí, které si Marek nedovedl ani představit, a pocítil onen slabý záchvěv strachu, předtuchy, které člověk pozná, má-li dostatečné štěstí, aby pochopil jejich výzvu.

Šel na palubu jako první. Pracovali usilovně, snažíce se být co nejdříve odtud, a ukládali harmonium na zád paluby, přikrývali je plátnem a pevně ho přivazovali.

Potom vyrazili severním směrem při mírném vzdou-vání moře a za prudkého deště kolem rybářské vesnice Lund, kolem Cortesu a Redondy, přes přejeje Yuculta; Jim se u kormidla potýkal s přílivem. Těsně před setmě-ním dorazili k osamělému prámu v Shoal Bay.

„Přenocujeme tady?“ zeptal se Marek starostlivě. „A co večere? Postarám se o ni.“

Druhého dne odpoledne, když uplynula dvacátá ho-dina cesty, stál u kormidla a blížil se k první vesnici, která patřila k jeho farnosti.

„Už tam budeme?“

„Velice brzy. Nejdříve uvidíte Ghost Island. Tam kdysi Indiáni z Gilfordu pohřbívali své mrtvé.“

„Do země?“

„Ne – v nízkých boudách. Většina z nich už spadla a rozpadla se. Když tam půjdete teď, budete zakopávat o lebky pokryté zeleným mechem.“

Zahlédl ostrůvek, rozkošný jako šperk z nefritu, zpomalil a jel kolem vesnice s řídce porostlým břehem, který se bělal škeblemi, se souvislou řadou domků z cedrového

dřeva obrácených k vodě a se čtyřmi velkými cedrovými sloupy stojícími v dešti – jediné, co zbylo z nějakého starého obřadního domu.

„Tihle lidé patří k témuž kmeni jako vaši v Kingcomu?“

„Ne, ale jsme blízcí příbuzní. Každý rok v únoru sem přicházíme sbírat škeble. Jednou nás vládní zástupce pro indiánské záležitosti požádal, abychom se tu usadili, protože mohl snadno vstoupit na velký prám, aniž by si umáčil nohy.“

„A vy jste odmítli?“

„Ne. Naši stařešinové pravili: ‚Půjdeme do Hollywoodu‘, a tak jsme šli. Hezky jsme si zatančili, ve vzduchu poletovala spousta kachního peří. Viděli jsme slavnou pokrývku lemovanou tisícem orlích zobáků, a protože si nesmíme kupovat lihoviny a doma je popíjet, chlapeci vyměnili dvě masky za tři basy piva. Rychle jsme ho vypili a byli jsme moc opilí.“

„A pak?“

„Pak jsme se vrátili do své vesnice.“

Za vesnicí, několik palců nad čarou přílivu, Marek zahlédl dvě vyřezávané velryby a na nich měsíc v úplňku.

„To je jen hrob Johnnyho Raye, který se utopil,“ oznámil mu Jim. „Až sem přijdete oddávat, pohřbívat nebo konat bohoslužby ve školním domě, budou vám vykládat: ‚Johnny se skrývá v buši, krade nám věci a plaší nám ženy. Co si počneme?‘“

V Cramer Pass se nemínilo uhnout člunu z cesty hejno delfínů; sledovali ho, hlavy vztyčené, vrhali se přímo proti němu a v posledním okamžiku uskakovali. Na sklonku odpoledne zastavili, aby nabrali naftu a vodu na posledním místě styku s vnějším světem, v prodejně postavené na prámu, který byl připoután lanem k příkrému srázu ostrova, kam si dřevaři a Indiáni chodili pro poštu a zásoby.

Mladý vikář se představil obchodníkovi s naftou a předal mu seznam zboží, které si chtějí objednat.

„Tohle je ta největší objednávka, kterou tento týden mám. Nováčkové tu obyčejně nenakupují. Pořizují si zásoby na jihu, tam to dostanou laciněji.“

„Vím. Caleb mi to řekl,“ a obchodníková manželka vyřídila objednávku, zatímco její manžel pomáhal Jimovi s naftou. Dva malí mývalové, kteří vydávali zvláštní bzučivé zvuky, prosili Marka o chleba, který jemně uchopili svými podivnými tlapkami. Když se oba muži chystali k odchodu, obchodníková manželka podala Markovi ranec.

„Jeden z vašich předchůdců si tady nechal své svršky,“ řekla, „nejspíš Caleb.“ Marek ranec otevřel a našel v něm kleriku, jejíž lem byl obalen tvrdým blátem.

Pak pokračovali v cestě; mladý vikář připravoval v lodní kuchyni večeři, podával nahoru talíře s jídlem a konvičky s kávou. Indián jedl vstoje u kormidla; Marek se usadil na vysokou stoličku vedle něho.

Kolem už neplul žádný vlečný člun, žádná obrovská změť klád. Nebylo tu nic kromě osamělé vznešenosti moře a ostrovů. Když projížděli Pamphreyho průlivem a do Kingcomeské zátoky, která byla cílem jejich cesty, Marek zahlédl hřbetní ploutev nějaké velryby, která pomalu křižovala podél druhé strany člunu.

„Někdy se otřou bokem o člun,“ vykládal mu Indián. „Někdy vyskočí z vody a s hrozným rámusem sebou plácnou o hladinu, aby setřáslы škeble, které jim přirostly k břichu.“

„Proč zpomalujeme?“

„Jedeme kolem prámu, na němž stojí dům dřevaře Billa Smolaře. Vidíte támhle ten srub se špičatou střechou? Kdybychom jeli moc rychle, brázda za člunem by vytrhla hřeby z jeho prámu, a on by vyšel ven, hrozil by pěstmi

a nadával by. Nosí dvě soupravy dlouhých podvlékaček a jedny z nich střídá.“

„Doufám, že ty spodní.“

„Ne – ty vrchní. Ty druhé mu přirostly ke kůži, a až se s vámi obchodníková žena trochu blíže seznámí, požádá vás, abyste jí pomohl odtrhnout mu spodky od těla a dát je do pračky.“

„Kdepak, to určitě ne.“

Proklouzli úžinou tak těsnou, že Marek každou chvíli čekal, že člun škrábne o obrovskou skálu ve tvaru velryby, pokrytou hnědými chaluhami.

„Lidé mého kmene ji nazývají Velrybí úžina, protože před dávnými časy bozi proměnili velrybu v tuhle skálu.“

V tom okamžiku se jim otevřel pohled na velké pohoří tyčící se proti obloze. Na vzdáleném konci zátoky byl pás holé žuly, jako rozdrásaná jizva nějakého ohromného grizzlyho, tam, kde sesuv půdy oloupal kdejaký strom a serval každičký kousek půdy. Uzřeli malé vodopády, které se řítily po útesech pokrytých zeleným mechem. Mladý vikář si v duchu řekl: „Kdyby člověk zítra zmizel z téhle planety, zde by nezanechal žádnou stopu, že kdy existoval.“

Za soumraku, přecházejícího v tmu, projeli zátokou dlouhou dvacet mil. Kapky deště, padající pomalu v záři reflektoru, se leskly, občas uskočila v bílé, zpěněné brázdě za lodí malá rybka. Konečně přijeli k hlavnímu prámu, vzdálenému třetinu míle od konce zátoky a tři a půl míle od vesnice Kingcome. Přirazili k vnitřní straně prámu, aby se člun nemohl převrátit.

„Jak to provedem zítra?“

„Ráno spustíme na vodu malý motorový člun a já pojedu napřed s vašimi věcmi a s potravinami. Vrátím se s chlapci z vesnice a s dvěma kánoemi dlouhými třicet stop, a hoši nám pomohou naložit harmonium a odvézt ho do vesnice.“

„Proti proudu?“

„Ano. Než dorazíte k řece, uvidíte na útesech namalovaná domácí zvířata, ovce, kozy a měděné mísy, které představují dary rozdané při velkém kmenovém potlačí. Bylo jich prý tehdy tolik, že kdyby se srovnaly vedle sebe, měřily by od vesnice k zátoce tři míle.“

„Ty malby jsou asi hodně staré, že?“

„Ani ne třicet let. Ten potlač se konal v roce 1936.“

V noci se mladý vikář v kabině pod přídí probudil. Děšť už ustal. Otevřeným okénkem v boku lodi slyšel šumění větru v jedlích a v dálce pokřikování racků.

Někde v temné noci za zátokou a proti proudu řeky čekala vesnice, a on tiše ležel, vzpomínaje na vše, co mu řekl biskup, když ho tehdy poprvé vyzval, aby k němu přišel:

„Je to stará vesnice – její stáří nikdo nezná. Podle dávné pověsti byli po velké potopě dva bratři jedinými lidskými bytostmi, které zůstaly na světě naživu, a slyšeli hlas, který jim pravil: ‚Přijď, vlku, půjč jim svou kůži, aby mohli rychle běžet a najít si domov.‘ A bratři se ve vlčí kůži odebrali na jih, až přišli k malému a rozkošnému údolíčku u ústí řeky, obklopenému vysokým pobřežím, a tam vrátili kůži svému příteli vlkovi a hodili kouzelným kamenem, aby zjistili, kdo z nich zde postaví svou vesnici, a Quelele, mladší bratr, putoval dál, a Khawadelugha, starší bratr, si tu postavil dům, a když tančil, pohyboval se doprava, tak jako i nyní se tanečníci pohybuji doprava, protože i vlk se pohybuje doprava, a na svůj totem vyřezal vlka jako jeden ze znaků svého kmene.

Indiáni nazývají tuto vesnici Quee, což znamená místo uvnitř, a dějiny kmene dokazují, že její poloha byla vybrána moudře, protože přístup k řece je zrádný a dá se snadno hájit. Nepřítel byl však rovněž moudrý a v dobách velkých kmenových válek prošel horskou úžinou a po proudu řeky, a duch, který žije ve Whoop-Szo, Hlučné

hoře, jež se táhne na druhé straně a tyčí se nad vesnicí, slyšel nepřítele přicházet, seslal sesuv půdy a nepřítele zasypal.

Nyní je Kingcome znám jako spořádaná křesťanská vesnice, a to znamená, že chtějí-li vikář a zástupce z vládního odboru pro indiánské záležitosti dobře vycházet se zvoleným náčelníkem, musejí mít smysl pro spolupráci a jednat prozíravě, a ačkoliv jsem si jist, že Bůh by mohl dopustit malý zázrak a zařídit to, činí tak zřídka. Kdysi tam byl jeden náčelník, který souhlasil s kýmkoliv a s čímkoliv. Kdysi tam přišel nějaký zástupce odboru pro indiánské záležitosti, který prohlásil, že nemá cenu Indiány vychovávat, protože v tom případě se jim musí najít práce, a oni přece tak jako tak musejí vymřít. A jednou církevní úřady poslaly do Kingcomu nějakého muže, který se nikdy a nikde neosvědčil, takže bylo jisté, že tu nemůže natropit žádnou škodu. Všichni byli špatní, ale vesnice je ve zdraví přežila.

Indián svou vesnici zná a cítí s ní; tak necítí se svou zemí, městem, ba ani se svým kouskem půdy žádný běloch. Pro Indiána není vesnice pruhem země čtyři míle dlouhým a tři míle širokým, ale rozprostírá se až tam, kde slunce vychází a měsíc zapadá. Vesnici vytvářejí dávné legendy a větry a deště. Vesnicí je i řeka a černé a bílé velryby, které nahánějí ryby na konec zátoky, aby je mohly lépe spolykat. Vesnicí je i losos, který připlouvá proti proudu řeky, aby nakladl jikry, tuleň, který pluje za lososem a ukousne mu hlavu, sojka, která se nazývá podle zvuku, který vydává, kvis kvis. Vesnicí je mluvící pták, sova, která volá jméno člověka, jenž má zemřít, a grizzly se stříbřitou srstí, který se vkrádá do vesnice, a bílá skvrnka, což je horská koza na Whoop-Szo.

Padesát stop vysoký totem vedle kostela je rovněž vesnicí, a muž vyřezaný z cedrového dřeva, jenž stojí nej-

spodněji a nese orla, vlka a havrana. A jakýsi hlas řekl velkému cedru v Bond Sound: ‚Vyjdi, Tzakamayi, a staň se člověkem,‘ a on vyšel a stal se cedrovým mužem, prvním polobohem lidu a mocnějším než všichni ostatní.“

A biskup se na chvíli odmlčel, a pak pomalu dodal: „Tohle vše je vesnice. Jestliže tam půjdeš, tak od okamžiku, kdy uvážeš člun u prámu v zátocě, budeš částí vesnice i ty. Jednu věc však musíš pochopit. Nebudou ti děkovat. Ani kdyby ses upracoval k smrti, nepoděkují ti. Pro slovo děkuji není totiž v jazyce kwákwala výraz.“

Následujícího rána byli mladý vikář a jeho indiánský pomocník od rozbřesku na nohou. Rychle se nasídlali v lodní kuchyni, vyšli na palubu a seskočili na prám, aby zjistili, jaké je počasí. Déšť už ustal, vítr se zmírnil a obloha byla modrá, tu a tam postříknutá mráčky.

Rozhoupali a spustili na vodu malý člun a naskládali do něho vikářovy věci a všechno ostatní, co se mělo dopravovat do vesnice, kromě harmonia. Potom si Jim obul vysoké gumové boty, odvázal šňůru, sešplhal do člunu, nastartoval a odplul k ústí řeky, aniž pronesl jediné slovo.

Zatímco byl pryč, mladý vikář pracoval na člunu. Okamžitě začal na člun myslet, když si uvědomil, že má paže a nohy, které jsou jeho prodlouženými nástroji. Caleb mu vykládal, jak často rybář přišel o svůj člun, protože byl příliš zaměstnán úlovkem a nevěnoval pozornost nečistotě na dně člunu.

„Není krásnějšího pohledu nad člun hořící v noci,“ řekl tehdy Caleb ironicky.

Marek pomalu prošel strojovnou a všechno dvakrát překontroloval. Umyl nádoby v lodní kuchyni a uložil ho pečlivě za poličky, které ho přidržovaly za vichřice. Zkontroloval přístroje na měření rychlosti, uklidil námořní

mapy, ustlal lůžka, vyčistil ledničku a uzavřel okénka. Když byl hotov, slunce stálo vysoko na obloze; vyšel na palubu a čekal na kánoe.

Slyšel je přijíždět zdaleka od zátoky, zvuk motorů se ostře odrážel v čistém vzduchu, a pak je uviděl, jednu černou, druhou zelenou, obě třicet stop dlouhé a úzké.

Jim s sebou přivezl čtyři mladé muže z vesnice, a Markovi připadali podivně stejní, s týmiž bdělými, vyčkávacími zraky. Jim s nimi mluvil jejich jazykem, a když zamířili s kánoemi k zádi lodi, připoutali je k sobě, zatímco Jim a Marek rozbalovali harmonium a odstraňovali plátno, jímž bylo přikryto.

Marka na okamžik napadlo, že každá jednotlivá věc, která jde do Kingcomu, se musí dopravit po řece, a poprvé si uvědomil tupou, tvrdošíjnou necitlivost věcí bez ducha.

Přesunuli harmonium k zábradlí a zádi člunu. Táhli, strkali, tlačili a zdvíhali – mladý vikář se jim snažil nemotorně pomáhat, neboť se bál, že se kánoe převrhnou a harmonium skončí ve slané zátocce. Konečně bylo harmonium pevně uloženo na obě kánoe. Marek uzamkl člun, obul si vysoké gumové boty a zaujal místo na úzkém příčném trámku, který sloužil jako sedátko. Vepulí do zátoky.

Právě toho dne, jednoho z posledních hezkých dní podzimu, bylo zima, voda byla klidná a temně zelená od stínů cedrů. Vodopády klouzaly po útesech pokrytých mechem. Vrcholy hor byly pokryty sněhem nad čárou stromů. Když projeli kolem maleb, které znázorňovaly potlač, a dospěli k bažině u ústí řeky, vynořila se nad stromy ruka vítacího totemu. Když jeli kolem, zvedly se stovky malých ptáčků, kachen a hus.

Vepulí do řeky, minuli vyčnívající kmeny stromů a nahromaděná polena a zpomalili, aby vyhledali řečiště, aby se vyhnuli písčinám, kde byly mělčiny. A proti proudu

řeky na levé straně uviděl Marek Whoop-Szo, Hlučnou horu, a bílé olše se sedřenou kůrou, které lemovaly břeh, a nad nimi letět hladké, leskle černé havrany. Vpravo však viděl pouze jednu věc, bílý kostelík sv. Jiří.

Indiáni přirazili s kánoemi ke břehu a vystoupili do ledové vody. Tak opatrně, jak předtím umístili harmonium na kánoe, ho zase zvedli a nesli ho po černých píscích Kingcomu a vzhůru úzkou pěšinou, která vedla kolem staré fary ke kostelu.

Vynesli ho po schodech ke krytému vchodu, pronesli dveřmi a postavili ho doprostřed kostela. Jim přitáhl lavici, posadil se a energicky sešlápl pedály. Marek nastavil rejstřík. Nic se neozvalo.

„No tohle!“

„Je trochu vlhké. Za nějaký čas proschne.“

Potom Marek zvolna prošel středem kostelní lodi k ručně vyřezávanému oltáři a k velkému vyřezávanému zlatému orlu, který tvořil lektorium, pařáty těsně u sebe, hlavu natočenou tak, jako by velice samolibě shlížela na svůj zobák, křídla lehce roztažená, aby udržela bibli. Uviděl vyřezávané křeslo, na něž určitě usedá biskup, když sem přijede, indiánskou malbu v životní velikosti, znázorňující Krista držícího beránka. Kristův obličej byl indiánský. Oči měl rovněž indiánské a vanul z nich hluboký smutek.

Pomalů se otočil; byl v kostele sám. Kráčel středem lodi zpět ke dveřím a uviděl Jima, jak čeká na schodech. Nikoho jiného tu nebylo vidět, dokonce ani psa nebo dítě.

„Nepůjdeme na faru?“ zeptal se Jim.

Kráčeli zpět ke staré faře úzkou pěšinou mezi stromy, a když přišli blíž, Marek zaslechl podivný zvuk.

Na rozbitém schodu fary seděla stará Indiánka s rozškrábaným a zkrvaveným obličejem. Hlasitě kvílela.

„To je jedna z najatých plaček,“ vysvětloval Jim. „Jsou tři. Když někdo umře, střídají se v naříkání ve dne v noci.“

„Když jsme šli kolem fary a nesli harmonium do kostela, tak jsem si jí nevšiml.“

„Ale ona vás zahlédla a bála se vás. Proto se schovala.“

„A proč zrovna tady? Proč naříká u fary?“

„Protože na faru se ukládají mrtvoly, dokud nejsou pohřbeny.“

Když se přiblížili ke schodům, stará Indiánka rychle zmizela mezi stromy. Jim otevřel dveře a vstoupil dovnitř. Na prknech položených přes dva stojany leželo tělíčko přikryté pokrývkou z umělé hmoty. Marek pokrývku nadzvedl, odhrnul a podíval se, co leží pod ní, a pak pečlivě pokrývku sňal.

„Kdo je to?“

„Weesa-bedó – malý hošík. Utrpěl zranění při porodu a nevyrostl jako ostatní děti. Pouštěl si papírový člun u řeky a spadl do ní. Když ho ostatní děti viděly vznášet se na vodě, myslely, že je to loutka.“

„A proč – proč ho už nepohřbili?“

„Protože dosud nebylo vydáno povolení k pohřbu. Náčelník šel ihned podat rádiovou depeši a uvědomil policii, ale zatím nikdo nepřišel.“

„V tom případě bychom měli raději zavolat znovu.“

„Policista přijede dnes. Staří to říkají.“

„Jak to vědí?“

„A jak se dozvěděli, že dneska přijedete vy? Oni se skoro vždycky všechno dozvědí včas. Kromě toho je dnes první den hezky, a tak ten policista už brzy přijede. Trvá to sem z Alert Bay pět hodin a on se bude chtít dostat zpátky, než se setmí, a bude mladý a bude přísný.“

„Odkud víš, že bude mladý?“

„Starší člověk by nečekal deset dní.“

„Dovedeš mě k matce toho dítěte?“

Když však vystoupali pěšinou mezi stromy a po schodech jednoho z domků postavených z cedrového dřeva

a zakleпали na dveře a vstoupili, Marek nevěděl, co ženě, která zde čekala, říci.

Čekala, jako by čekala celý život, jako by tvořila část samotného času, klidně a trpělivě. Uvědomovala si snad, že za dávných dob indiánská matka z kmene Kwakiutl, když přišla o dítě, koplá třikrát do tělíčka a řekla: „Neohlížej se. Neotáčeš hlavu. Jdi přímo vpřed. Jdeš do země sovy.“?

Uchopil ji za ruce a hovořil k ní. „Staří říkají, že policista tu bude co nevidět. Pak chlapce pochováme a ty si odpočineš.“ V jejích mírných temných očích však neshledal žádnou odpověď. Když se vrátil na faru a chtěl tam počkat, uviděl Jima a staršího Indiána, nepochybně náčelníka, jak jdou pěšinou k řece, a zaslechl motor člunu; pozoroval, jak přijíždí a zastavuje těsně u břehu.

Policista byl mladý a bylo jasné, proč tak dlouho s příjezdem otálel. Určitě čekal, až se udělá hezky, protože si s sebou vzal svou dívku. Vzal ji do náruče a vynesl na písčinu a Marek jako by slyšel, co jí říká: „Prohlížej si to tady podle libosti. Nevstupuj do žádného domu kromě kostela. Zvládnou to brzy.“

Potom policista pohovořil s náčelníkem; oba mluvili hlasitě a rozčileně.

„Neměli jste právo s ním hýbat. Znáte přece předpisy. Když dojde k neštěstí, s tělem se nesmí hnout.“

„Neměli jsme jistotu, že je mrtvý. Mysleli jsme, že ho dokážeme vzkřísit.“

„A když jste to nedokázali, měli jste ho přikrýt a nechat ho tam.“

„Na kraji řeky, když má nastat příliv? V dešti?“

„Kde se teď nachází to tělo?“

„Na faře.“

Šli k Markovi, následování několika Indiány.

„Jsem policista Pearson. Kdo jste vy?“

„Marek Brian. Jsem zdejší úředně stanoveným novým vikářem.“

„A co o tom případě víte?“

„Nic. Právě jsem sem nastoupil.“

„Pojďme dovnitř. Chci provést ohledání mrtvoly.“

„Obávám se, že už je na to trochu pozdě.“

Vešli do fary. Pearson strhl pokrývku s tělípka a sklonil se nad ním. Potom vyrazil z místnosti po rozviklaných schodech a do křoví, kde mohutně zvracel. Indiáni z toho měli potěšení. V očích se jim kmitl smích, který stále vzrůstal, až jim zcela naplnil oči a chvějivě se tam třepetal, ale tak, aby nepřetekla ani kapka. Když se Pearson vynořil z křoví, všechny oči byly opět smutné a všechny obličejy vážné.

„Mohu vám nabídnout šálek čaje?“ zeptal se mladý vikář co nejzdvořileji. „Vidím, že z komínů několika domů vychází kouř. Myslím, že by nám někde šálek čaje podali.“

Pearson však neměl na čaj ani pomýšlení. Chtěl vydat povolení k pohřbu a co nejrychleji zmizet. Musí se vyplnit patřičné formuláře. Je tu někde nějaký stůl? Marek ho zavedl do kostela a na desce harmonia, které nefungovalo, vyplnili formuláře a policista odešel.

„Tak a teď,“ řekl Jim, „můžeme za chlapce sloužit mši.“

„V kostele?“

„Ne – veřejně, venku. Máme nové pohřebiště, ale je to míli od vesnice, a pokaždé, když někdo zemře, se musí stezka proklestit. Náčelník si přeje, aby byl weesa-bedó pochován na starém pohřebišti hned za vesnicí. Rakev už je hotova a hrob vykopán a lidé mého kmene se tam již shromažďují.“

„Vezmu si své věci.“

„Pomůžu vám.“ Prohrabovali se Markovými zavazadly, která byla naskládána na verandě fary, až našli kleriku a modlitební knihu.

Potom Marek poprvé krácel hlavní cestou od jednoho konce vesnice na druhý, kolem domků z cedrového dřeva, jejichž okna vedla na cestu, kolem obřadního domu, kolem otlučeného orla připevněného na štíhlé žerdi. Jeden totemový sloupek byl tak starý, že Marek dokázal rozeznat pouze hořejší postavu, medvěda nesoucího nad sebou naprosto bezstarostně víko od popelnice, které ho mělo uchránit před rozmary počasí.

Za vesnicí vstoupili do hlubokého lesa. Jim krácel rychle, Marek si přidržoval kleriku, aby si ji nezamazal od bláta, a snažil se, aby nesklouzl po mladých stromcích, které tvořily most přes bažinaté místo, kde byly stromy tak husté, že slunce jimi nikdy neproniklo. Konečně přišli na mýtinu, zastavili se a hleděli před sebe.

„Tohle jsou samé pohřební stromy. Za starých časů měla každá rodina svůj vlastní. Dolejší větve se uřezaly na ochranu před zvířaty a rakve se vytáhly pomocí provazů a uvázaly jedna nad druhou ve vrcholcích stromů. Mnoho jich spadlo, jak můžete vidět, a pohřební schránky, které byly postaveny později, spadly také a většina starých vyřezávaných ozdob rovněž.“

Později si Marek nedokázal vybavit podrobnosti svého prvního pohřbu. Jasně si uvědomoval pouze jednotlivé části. Obličej příslušníků kmene, které vypadaly všechny stejně, nalíčené a čekající v zachmuřeném lese.

Pronášela se však táž prostá slova, která se říkají za všechna weesa-bedó na světě, a Markovi připadalo, jako by byla napsána pro toto místo a tuto dobu. Když říkal ‚Pozdvihuji oči svých k horám‘, byly tu hory, tyčící se nad velkými stromy, a když četl tu roztomilou modlitbu ‚Ochraňuj ho po celý den, až se prodlouží stíny a přiblíží se večer‘, slunce vklouzlo za vrcholky hor a stíny se prodlužovaly na hrobeček u jeho nohou. Když bylo po všem, podařilo se mu najít mezi všemi těmi obličejmi matku,

a tentokrát to byla ona, kdo se jemně dotkl jeho rukávu a poděkoval mu očima.

Dav se však nerozcházel a Marek měl pocit, že je tu něco nedokončeného, na čem nemá účast, a řekl: „Vrátím se do vesnice, Jime.“

„Půjdu s vámi.“

Na zpáteční cestě Marek zaslechl hlas starého muže, který předtím na mýtině mluvil hlasitě, ba téměř křičel.

„To je stařešina kmene. Mluví starobylym alžbětinským jazykem kwákwa, který už mladí neznají. Kde neexistují písemné záznamy, tam vše, co se musí zapamatovat, je nutno říct.“

Když došli na faru, stojany už byly odstraněny. Někdo rozdělal oheň ve starých kamnech a fara byla provoněna kouřem ze dřeva zelených cedrů a bylo vyvětráno. U kuchyňského stolu, pokrytého roztrhaným voskováným plátnem, bylo prostřeno pro dvě osoby, talíř a vidlička, a uprostřed leželo prkénko a na něm nevábne vyhlížející směs něčeho černého a kouřícího.

„Od snídaně jsme neměli nic v ústech. Nenavečeříme se?“ zeptal se Jim. „Tohle asi přinesla stará Marta.“

„Co je to?“

„Chaluhy s kukuřicí. Říká se tomu gluckaston. Vezměte si kousek. Bude vám to chutnat.“ Mladý vikář ochutnal a shledal, že je to výtečné.

„Zítřa tě nebudu potřebovat. Budu mít práci tady na faře.“

„Tak to já půjdu na ryby. Možná že se opiju. Chcete vědět, proč se opiju?“

„Ano – proč?“

„Protože ten weesa-bedó byl můj příbuzný. Když mi bylo pět, a to byl jeho věk, můj strýc uspořádal pro mě slavnost, dostal jsem třetí jméno a tancoval jsem. Nacvičoval jsem kroky při hraní.“

Když se najedli, pomohl Jim Markovi odnést zavazadla na faru, a když odcházel, Marek s ním vyšel na verandu a sledoval ho, jak kráčí pěšinou mezi temné stromy. Pak vešel dovnitř, do sladké a kořeněné vůně smrti.

Když se nad vesnicí snesla tma, rozhovořili se lidé tiše a opatrně o mladém vikáři, který sem přišel z velkého světa tam venku. Mladé ženy zjistily, že si musí stůj co stůj vyměnit vzorky na háčkování, shlukly se jako hejno mladých slípek a šeptaly si o Markově vzhledu, chování, dokonce o jeho čistých nehtech.

Když šel náčelník Eddy do společenského sálu, potkal na pěšině Jima a zeptal se ho: „Jaký na tebe dělá dojem?“ „Vůbec se nevyzná v lovu zvěře a chytání ryb. O člunech toho moc neví. Pořád říká ‚my‘: ‚Nenaobědváme se? Přistaneme tady?‘ Co nevidět řekne: ‚Nepostavíme novou faru?‘ Řekne ‚my‘ a bude myslet nás,“ a oba se tomu zasmáli.

Ve společenském sále našel náčelník Eddy staré muže, kteří tu čekali, že se bude hrát starodávná hra La-hell; lavice už byly seřazené proti sobě, kosti ležely na podlaze. Posadil se a hra začala, a všichni hráči očekávali, že stařešina T. P. Wallace, mluvčí kmene, se zmíní o mladém vikáři první.

T. P. byl jediným člověkem, na jehož širokém čele bylo znát, že v dětství bylo svazováno cedrovou čelenkou. Ve své bílé košili, kravatě a svátečním saku vypadal velice důstojně, jako nějaký vyšší úředník z Montrealu, a kdyby byla jeho hlava odlita v bronzu, hodila by se docela dobře do muzea na místo vyhrazené pro poprsí starých Římanů. Váhavě se rozhovořil.

„Všimli jste si, jak rychle odešel od hrobu a na nic se nevyptával?“ Všichni přikyvovali. „Respektoval naše

zvyklosti. A co až zjistí, že ztrácíme své syny a že naše mládež už nechápe význam totemů?“

„Když ten policajt zvracel v křoví,“ prohlásil náčelník Eddy, „tak náš vikář šikovně skryl svůj smích.“

V jednom z nejlepších domků vesnice projevila paní Hudsonová, matka kmene, potěšení nad tím, že tu mají opět vikáře. Biskup určitě přijede co nejdřív, možná i se spoustou duchovních, kteří se nevyznají v řízení člunů; tady budou na stravu a na byt a mladé ženy se teď sešly u ní v domku, aby vyslechly její názor, hovoříce tiše v jazyce kwákwała.

„Jaké maso připravíme?“

„Pečené hovězí. Nebo lososa. Nebo divokou husu. Nebo kachnu.“

„A jakou zeleninu?“ Odpověď paní Hudsonové byla vždy stejná, a byla to malá pomsta na bílém muži, ve třelci.

„Dušený tuřín.“ Žádný běloch totiž dušený tuřín nesnášel.

V malém úhledném domku opodál hlavní cesty se chystala Marta Stephensová uplést tóku*, aby si nový vikář udržel hlavu v teple, až popluje v zimě po řece. Marta byla jednou z babiček kmene. Vlasy měla bílé, což u Indiánů znamená, že byla velmi stará. Její obličej byl jemně vrásčitý a vyznačoval se zvláštní ušlechtilostí. Byla dcerou dědičného náčelníka, ženou náčelníka, matkou náčelníka. Při kmenových slavnostech, které byly pořádány pro biskupa, to byla ona, kdo mu vždycky přistrčil misku hrachu ze své zahrádky, protože si ošklivil dušený tuřín, a když přišel poprvé před mnoha lety do vesnice a krčil se v kánoji pod dehtovým plátnem v prudkém dešti, byla to

* druh čepice, který nosí indiánské ženy

ona, kdo mu přidržel u rtů šálek s kávou, protože měl ruce tak prokřehlé, že by ho byl neudržel.

„A co říkáte naší řece?“ Biskup ironicky odpověděl, že dostat se do nebe není o nic těžší než dostat se do téhle vesnice, a paní Hudsonová s ním jistě bude souhlasit, že je načase, aby se oteplilo.

V nejobožejším domku uvažoval nešťastník Sam, jak se nejlíp dostat k novému vikáři a vypůjčit si od něho. Pokud možno brzy, dokud se tu ještě nevyzná a než bude mít biskup možnost ho varovat. Sam pocházel z otroků a za starých časů být otrokem znamenalo být naprostou nulou. Neměl vůbec žádnou hrdost. Čluny mu shořely. Když se konečně dostal k místům, kde měly být ryby, tak se buď neobjevily, nebo ho uviděly a prchly. Sam chtěl od života jen dvě věci, kořalku a ženskou, a když na kořalku neměl, ztloukl svou ženu a dceru Ellii.

V noci se Jim probudil a ptal se v duchu: „Pozná, že tady jsem svobodný?“

V noci se rovněž probudila Keetah, vnučka paní Hudsonové, jediná z celého kmene, která neměla anglické křestní jméno, a ptala se v duchu: „Pozná, že můj Gordon se tu cítí jako v pasti?“

V noci v posledním domku vedle starého pohřebiště zaslechl starý Petr, řezbář, jak nad vesnicí letí divoké husy a jak hlasitě kejhají, a ze zvyku počítal, kolik vteřin jim bude trvat, než přeletí. Nebyl to však nijak zvlášť velký tah. Byl dlouhý necelou míli. „Jak dlouho mu bude trvat, než pozná, že žiji mezi mrtvými?“

V učitelově domku jediný další běloch ve vesnici nemyšlel na vikáře vůbec. Dokonce ani nevěděl, že dorazil; dokonce ani nevěděl, že má přijít. Letos sloužil ve vesnici druhý rok. Neměl Indiány rád a oni neměli rádi jeho. Když se vrátil z prázdnin, hydroplán ho vysadil za přílivu pod olšemi na druhém konci řeky, a on tam stál v dešti

a ječel: „Pojďte mě odvézt.“ T. P. tehdy prohlásil: „Ať si tam zůstane, když nedokáže být zdvořilejší.“ Byla to nakonec stará Marta, která se přeplavila přes řeku v člunu poháněném bidlem a sebrala ho ze břehu. Učitel přišel do vesnice jenom kvůli vysokému odlučnému, které mu mělo umožnit studovat rok řeckou kulturu, kterou nade vše miloval.

Když hvězdy začínaly blednout, prošel vesnicí mladý jelen, aby se napil z řeky. Nebál se, že na něj někdo vystřelí. Indián lovil kvůli potravě, ne pro zábavu, a když bylo nezbytné nějakou vysokou zabít, tak po ní nestřílel. Pokud to bylo možné, zabil ji ranou klackem přes hlavu.

Těsně před svítáním, kdy den a noc se jako by přetahovaly, kdo zvítězí, a den počal pomalu zatlačovat tmou, Ellie, ztracená existence, se vrátila do domu Sama, svého otce. Ellie šla ochotně do postele s každým mužem, který na ni kývl, a jelikož ve svých třinácti letech jediná pozornost, kterou od mužů poznala, byla surovost, milovala nejvíc toho, kdo ji nejvíce týral.

Když ráno mladý vikář vyšel na rozviklanou verandu, připadalo mu, jako kdyby se pohřeb toho weesa-bedó nikdy nekonal. Vesnice byla tichá a naprosto klidná. Na řece spatřil dlouhou černou kánoí, přivázanou ke břehu, a uviděl, jak nějaká starší Indiánka namáhavě vstupuje do ledové vody, šplhá do kánoe, odstrkává ji bidlem do prostřed proudů a vysypává smetí. Vikář si uvědomil, že by tohle měl udělat také, ať svítí slunce, nebo je plískanice, déšť nebo sněží.

Když se pokoušel rozdělát oheň v kuchyňských kamnech, zjistil, že dříví je mokré a roura u kamen kouří, a když si chtěl otevřít plechovku s kávou, nenašel otvírač, až nakonec vydoloval dostatečné množství kávy na dva

šálky tak, že udělal do víčka plechovky dírku hřebíkem. Poprvé mu napadlo, že jen pouhé přežití, jídlo a hygiena mu tady zaberou mnoho hodin denně.

Po snídani šel do kostela a hned napoprvé si všiml, že věž je rozbitá, že nejsou žádné závěsy na oltáři a žádné svíčky. Když se přiblížil k oltáři, zjistil, že přední část, bezpochyby darovaná nějakým malým kostelíkem ve městě, který získal novou, je podepřena o staré bedny. A navíc – což bylo důležitější – za tohoto pěkného dne raného podzimu byl kostelík nepříjemně vlhký a studený. Uvědomil si, že jestliže nechce, aby stál vedle zlatého orla o zimní neděli a zjišťoval, jak jeho ovečky mrznou mezi oslovením ‚draze milovaní bratři‘ a požehnáním, musí to nějak zařídit a přibít na holé sloupky překližku a za ně tepelnou izolaci. Rovněž si uvědomil, že i kdyby to zvládl, musel by každou neděli vstávat za svítání a pospíchat pěšinkou od fary, kabát spěšně přehozený přes pyžamo, aby prohrábl oheň ve velkých okrouhlých černých kamnech.

Pak se vrátil na faru a celou ji pečlivě prošel – to znamená obě místnosti. Nebyla tu žádná instalace. Ze zdí visely potrhané tapety. Ze stěn zmizely barvy a tam, kam vnikl déšť, se stěny zbouraly. Když se pokusil otevřít okno, zůstal mu v ruce celý rám, a podlaha se pod ním houpala. Bylo to naprosto jasné. Fara se rozpadala.

Přišel, aby dával, a nyní se chystal začít, kde každý má sklon začínat, když je vyslán, aby držel nějakou osamělou předsunutou stráž. Chystá se začít s prošením. „Chci tohle. Potřebuji tamto. Potřebuji vymalovat. Potřebuji překližku. Přišlo by mi vhod několik set liber izolace, a kdyby vás to příliš neobtěžovalo, pošlete mi novou faru s úplným vybavením.“

Tak tohle všechno není správné a on si to uvědomoval. V zoufalství vyslal střelnou modlitbu do éteru: „Pane, co si mám s touhle farou počít?“ Vyslal ji v deset hodin ráno

a Pán mu obratem odpověděl ve dvanáct. Náčelník Eddy přišel ke dveřím s dopisem od biskupa, který mu přinesl v poštovním pytli jeden z rybářů před několika dny a na který při zmatku se včerejším pohřbem zapomněl.

Mladý vikář se posadil u kuchyňského stolu a pomalu dopis otevřel. Věděl, že byl určitě napsán předtím, než on a Jim odjeli na sever, a měl obavy, co bude obsahovat.

„Jsem přesvědčen,“ psal biskup, „že až tenhle dopis obdržíš, uvědomíš si, že se stará fara musí přemístit. Až budeš připraven, zařídím, aby se dopravil na prám u konce zátoky domek s dvěma ložnicemi z prefabrikátu. Nemohu ovšem nikoho poslat, aby ti to pomohl dát dohromady. Musíš začít pracovat vlastníma rukama. Indiáni svýma rukama pracují. Takto si tě začnou vážit a toto je tvé duchovní poslání.“

Marek si dopis přečetl dvakrát a zmocnila se ho náhlá a úděsná představa stovek prken, bedniček s hřebíky, svorníky a šindelů, možná i vana, všechno těžké, nepoddajné a naprosto bezduché, nakupené na prámu a čekající, až to odvezou po řece na kánoích.

Prohraboval se ve svých zavazadlech, našel papír a tužku, posadil se ke kuchyňskému stolu a biskupovi napsal:

„Prosím, pane biskupe, neposílejte mi faru. Alespoň prozatím ne. Nevím ani, jak ji dopravit po řece, natož jak ji dát dohromady. Dneska hodlám začít s úklidem kostela. Až to dokončím, opravím faru. Je to zvláštní, ale od té doby, co jsem dostal Váš dopis, se mi zdá, že neshledávám sladkou vůni smrti tak tíživou.“

Zapečetil dopis a dal ho náčelníkovi Eddymu, aby odešel prvním člunem. Pak se vrátil do kostela, v maličké sakristii vzadu našel staré koště a pečlivě kostel zametl. Rozdělal oheň ve velkých okrouhlých kamnech a ohřál vodu. Potom vydrhl pruh červeného linolea, které pokrývalo hlavní loď.

„V kostele asi řadí nějaký medvěd,“ řekla paní Hudsonová, matka kmene, T. P., staršímu kmene. „Čím tam tak klope?“

„K večeru se uklidní,“ prohlásil T. P. „To už bude mít na obou tlapách pučejeře.“

Indiáni byli zdvořilí. Nechovali se nepřátelsky. Když Marek vyčistil kostel, pracoval na faře s koštětem a rejžákem, a když se unavil a zašel si ke břehu řeky, kde ženy udily a sušily ryby, plaše se na něho usmály. Když se zastavil ve dveřích obřadního domu a díval se dozadu za hliněnou podlahou na vyřezávané sloupky a dvouhlavého hada namalovaného na zadní stěně, starý Petr, řezbář, který opracovával kánoi, mu odpověděl na jeho otázku.

„Jak ji dokážete rozšířit?“ zeptal se vikář a Petr mu vysvětloval, že naplní kánoi vodou a vhodí do ní horké kameny, aby se dřevo rozestoupilo k cedrovým podpěrám pro nohy, a až to bude uděláno, dno opálí.

Byli zdvořilí, a to také bylo vše. Když se Jim vrátil z rybolovu, zajeli opět k prámu a člunem do jiných vesnic, které patřily pod Markovu duchovní správu, a v každé Marek zařídil, aby se konaly bohoslužby ve školní budově nebo v soukromém domě jednou za měsíc. Bylo to stále totéž. Smutné oči. Plaché úsměvy. Opatrné vyčkávání.

Ale kvůli čemu? Jak se má prosadit? Co si to jen přáli o něm vědět? A co ví on o sobě tady, kde osamělost je nevyhnutelným prvkem života a člověk musí spoléhat jedině sám na sebe?

Na řece cestou zpátky do Kingcomu v malém motorovém člunu si mladý vikář uvědomil, že Indiáni sem patří tak jako ptáci a ryby, že jsou zrovna tak částí země jako ty hory. Byl v jejich domě hostem a věděl také, že to se asi nikdy nezmění, a řekl si: Co na tom záleží, když je člověk osamělý? Na tohle se neumírá.

Když došli do vesnice, vykopali býlí, které se rozbujelo kolem fary. Když to měl hotovo, šel navštívit nemocné. Na zpáteční cestě šel kolem malého zchátralého cedrového domku, jehož majitel stál venku na dvorku a pokoušel se spustit staříčkou pračku, poháněnou malým benzínovým motorkem. Zastavil se, aby mu pomohl.

Druhý den ráno odstranil zborcená prkna u schodů fary a Indián, jemuž včera pomohl, zašel k němu a nabídl mu pilu a vyhledal pro něho prkno pro nový schod.

Odpoledne vylezl na střechu, aby zjistil, jestli dokáže ucpat díry. Náčelník Eddy, který šel kolem, ho pozoroval. „Nebojíte se, že propadnete střechou?“ A Marek odpověděl, že to považuje nejen za možné, ale dokonce za velmi pravděpodobné.

„Radši spadnu na faru já, než aby fara spadla na mě,“ a na okamžik zahlédl, že v těch smutných očích zakmitlo veselí a chvílku tam zůstalo.

Nezmínil se o biskupově nabídce, že mu pošle novou faru. Rozhodl se, že nebude žádat o pomoc při dopravě po řece nebo při sestavování fary. Počká, až mu pomoc nabídnou sami, nebo se bez ní obejde.

Objevil se budižkničemu Sam, pozoroval Marka, jak pracuje, proléval krokodýlí slzy a bezostyšně prosil o peníze; Marek ho odmítl.

Rovněž učitel ho zastavil na pěšině a žádal ho o zákrok u úřadů, aby škola dostala potřebné pomůcky. I ty nejmenší vesnice dostávají víc tužek a bloků na psaní. Chtějí na něm, aby zaplatil průklepový papír, který tak štědře rozdával svým žákům, když dostali rýmu. Dále, v domě nemá zavedenou elektřinu a koupelnička je tak malá, že když se posadí na „trůn“, nemůže zavřít dveře, protože by se uhodil do kolenou, což je omezování osobní svobody.

Mladý vikář učiteli poradil, aby do dveří vyřízl dva kulaté otvory pro kolena, a navrhl mu, že si s ním vymění

svůj záchod za jeho koupelnu, ale učitele tím nepotěšil. Je tu ještě jedna věc, o níž informovat vikáře považuje za svou povinnost. Chtěl by mu říct, zcela bez obalu, že co se jeho týče, je ateista; křesťanství považuje za zhoubu. Je přesvědčen, že kdo se dal na kněžství, je bezpochyby neuvěřitelně naivní.

Mladý vikář se potutelně usmál a vyslovil s učitelovým míněním souhlas. Podle něho jsou dva druhy naivity, jak praví Schweitzer; jedna, která si problémy ani neuvědomuje, a druhá, která tluče na všechny brány vědění a ví, že člověk může pochopit málo, a je přesto ochoten jít za svým přesvědčením až za hrob.

„To ovšem vyžaduje odvahu,“ dodal, odporoučel se a vrátil se na faru.

Když zavřel dveře, cítil, že není sám, a když se pomalu otočil, uvítal své první návštěvníky.

Bylo jim asi šest let – holčička a chlapec. Vstoupili bez zaklepaní – asi je nikdy klepat nenaučí – a stáli tu jako kolouškové – příliš malí, než aby se báli. Stáli naprosto tiše a nemluvili, ani se ničeho nedotkli. Když se usmál, usmáli se také, pomalu a něžně. Když se jich zeptal, jak se jmenují, neodpověděli, pozorující ho svými mírnými, temnými, smutnými očima, tak jako určitě pozorovali jejich předkové prvního bělocha v dobách nevinnosti.

„Myslím,“ řekl, „že se půjdu trochu projít,“ a chlapec řekl: „My půjdeme s tebou.“ Když vyšli ze dveří, chlapec běžel napřed k tyči, která stála před kostelem, a vyšplhal na ni.

Marek natáhl ruku a holčička se jí chopila, a chvíli stáli, hledíce na Whoop-Szo, Hlučnou horu, tyčící se za řekou, a holčička řekla, jako by to bylo něco velice důležitého: „Mám ráda, když je na horách sníh.“

A tak se staly děti jeho prvními přáteli, a protože miloval jejich smích, nechával vždycky dveře dokořán.

Jednoho dne, když se zastavil náčelník Eddy, aby zjistil, zdali Marek ještě nepropadl střechou fary, mladý vikář zanechal spravování a sestoupil se žebříku.

„Náčelníku Eddy,“ řekl vážně. „Rád bych se vás na něco zeptal. Jak se vyslovuje jméno vašeho kmene?“ Psalo se to Tsawataineuk.

„Jowedaino.“

Nastalo ticho.

„Byl byste tak laskav a řekl to ještě jednou?“

„Jowedaino.“ Ještě nikdy v životě neposlouchal Marek pozorněji, a přesto nedokázal říct, zdali to slovo zní jako Zowodaino či Chowudaino.

„A jméno národa, k němuž váš kmen patří? V národopisných publikacích se uvádí název Kwakiutl.“

„Kwacutal.“ A Marek poslouchal a nedokázal říct, zdali to slovo zní Kwagootle, Kwakeetal či Kwakweetul.

„A jméno lidojeda, který žil na severním konci světa?“

„Bakbakwalanuksiwae,“ a ze rtů náčelníka to zaznělo jako zabublání.

„Co si měl počít s takovým jménem? A co si počnu já? V životě nedokážu napsat nebo vyslovit ani jméno vašeho kmene.“

„Já to taky nedokážu napsat,“ prohlásil náčelník. „Začněte s něčím lehčím. Zkuste říct ‚Jak se máte?‘: Weeksas – weeksas.“

Krátce poté, když šel Marek kolem Indiánů, řekl jim ‚fík zas‘, přesně jak mu to poradil náčelník, a zjistil, že jim v očích pobaveně zablýsklo.

První nedělní ráno zazvonil na kostelní zvon půl hodiny před bohoslužbou. Byl přesvědčen, že nikdo nepříjde. Zůstal v maličké sakristii za oltářem a čekal.

Zmýlil se. Přišli všichni až na učitele, Sama, nemocné a ty nejmladší. Hned na počátku chorálu zjistil, že nesmí ani na okamžik zanotovat vysoko, protože kdyby tak učí-

nil, jeho ovečky by klesly o oktávu a nikdy už by nepozvedly hlas do původní výšky. Byl ještě mladý a tak byl trochu pyšný na své první kázání, pro něž si vybral poněkud obsáhlý námět: Je lepší být malou rybičkou v moři víry než mrtvou velrybou na břehu.

Když bylo po bohoslužbě, postavil se u dveří a marně se snažil vstřípit si do hlavy, jak se Indiáni oslovují anglickými přezdívkami, a spojit každou s tím pravým obličejem. Marta Stephensová vycházela poslední, a to byl příhodný okamžik, aby mu předala tóku.

„Aby sis uchoval na řece hlavu v teple,“ vysvětlila a mladý vikář poděkoval a nasadil si tóku na hlavu.

„Jak v ní vypadám?“

„Jako vajíčko. Přesně jako vajíčko.“

Šel s ní dolů po schodech a nejasně si uvědomoval, že ona bude pro něho mnoho znamenat.

„Prosím vás, paní Stephensová, pamatujete si na prvního člověka, který sem přišel jako kněz?“

„Ano. Měl dlouhé bílé vousy. Musel se naučit náš jazyk, aby mohl naučit nás svému jazyku. Říkal: ‚Co je tohle? Co je tamto?‘ a my jsme mu někdy řekli nesprávné slovo, abychom ho poškádlili. Teď se za to stydím. Byl tak dobromyslný. Nechal si dokonce líbit, aby ho děti tahaly za vousy.“

„Jak to víte?“

„Protože jedním z těch dětí jsem byla já.“

V prvních týdnech Marka často skličoval pocit marnosti, neustále se cítil osamělý. Když konal vizitace v ostatních vesnicích, které tvořily jakous takous farnost, uplynuly celé hodiny a ani on, ani Jim nepromluvili slova. Vzdal se pokusu Jima poznat, natož doufat, že ho pochopí, a naučil se čekat. Neochvějně trval na Calebově viktoriánském

„my“. Na oplátku mu Jim sloužil dobře a oddaně, ale v očích měl stále to opatrné vyčkávání.

Potom jednoho pozdního odpoledne došlo ke změně. Zajeli do obchodu na prámu vyzvednout si náklad překližky, aby přikryli holá místa v kostele. Když dopluli k prámu na konci zátoky, náklad tam nechali, aby ho dali dovézt po řece kánoí druhý den, a rozjeli se k vesnici motorovým člunem. Když se přiblížili k ústí řeky za stoupajícího přílivu, Jim zastavil stroj a pokynul Markovi, aby byl zticha.

Seděli nehnutě; člun byl pomalu hnán proudem a Jim sledoval zvlněnou čáru na jasné vodě, na niž nesvítilo slunce. Potom to spatřili. Hejno lososů s hrbolatým hřbetem vplouvalo do řeky, aby se třeli v čisté horské vodě. Dvě až tři stopy pod povrchem Marek uzřel stovky stříbřitých ryb, namačkaných na sebe, pohybujeících se skrytě, téměř kradmo, s jakousi zoufalou nutností, jako se pohybuje armáda, aby zaujala předsunuté postavení, jehož musí dosáhnout za každou cenu. Pozoroval je s úžasem, dokud nezmizely, a na okamžik zapochyboval, jestli to vůbec byla pravda.

„Pojď, plavče,“ řekl. „Jsem rád, že jsem se dožil okamžiku, kdy jsi přišel na toto dobré místo, kde si můžeme spolu hrát. Posluž si touto sladkou potravou. Nepouštěj ji, mladší bratře.“

Poprvé zmizelo z Indiánových očí ono bdělé vyčkávání a Jim se zvědavě otázel: „Odkud to znáte? Kde jste to slyšel?“

„Je to zaklínadlo, které tvoji lidé kdysi říkali lososům; dočetl jsem se o tom před časem v jedné knize. Udice se nazývala ‚mladší bratr‘, platýz ‚stařena‘. Když vaši lidé vytáhli platýze do kánoe, říkali: ‚Jdi, stará schlíplá tlamo, a řekni svým strýcům a svým bratrancům a svým tetám, jaké jsi měl štěstí, že ses sem dostal.‘ Ale o lososech mluvili s úctou a říkali jim ‚plavec‘.“

„Lososu se dosud v našem jazyce říká plavec, a já si pamatuju, že můj dědeček s ním mluvil tak jako vy teď. Už jsem to zapomněl.“

„Vidíš ho veplouvat do řeky často?“

„Ne, často ne. Veplouvá tam obvykle v noci.“

„A nakonec vždycky zemře?“

„Vždycky. Zemřou samci i samice. Cestou proti proudu řeky se plavec setká s mladými lososy, kteří plují po proudu do moře. Chtějí plout, ale bojí se. Plují stále proti proudu, ale mdle, a nechají se nést proudem řeky ocasem napřed, a stávají se kořistí ptáků a větších ryb, kteří je požívají, a hezky brzo se obracejí, hlavou napřed, aby se tomu nebezpečí vyhnuli.“

„A když doplují na širé moře?“

„Pak jsou volní. Nikdo neví, jak dlouho plují nebo kam. Když nastane čas, aby se vrátili, jejich těla jim to řeknou, a ti, co se vylíhli ve stejném tahu, se oddělí od ostatních a plují domů společně. A nakonec plavec zemře a řeka ho odnese do moře, ocasem napřed, tak, jak nastoupil plavbu.“

„Mohli bychom ten konec vidět?“

„Jistě.“

V jednom z posledních hezkých zářijových dní si Marek zabalil jídlo a jel s Jimem proti proudu řeky v jedné z menších motorových kánoí, aby vyhledali místo, kde plavec končí svůj život. Nad vesnicí, kde se řeka stáčela doleva do peřejí, zastavili u tůně při ústí vodopádu Che-kwa-lá, v proudu vody, který padal do řeky. Zde bylo chladno a mlhavo, jedle i jedlovce byly ověšeny mechem a jeden obrovský topol tu stál jako na stráži. Dlouhou dobu stáli a hleděli na zčeřenou neklidnou vodu vodopádu, která plynula do hluboké klidné tůně, aby si tu odpočinula, a ani jeden, ani druhý nepromluvil slovo.

Pak pokračovali proti peřejím a medvěd, který lovil plavce, je viděl přicházet a odšoural se mezi stromy, a dva

jeleni, kteří se přišli k řece napít, je uviděli také a zmizeli jedním krásným plavným skokem.

Docela nahoře na řece projeli kolem chatrčí z cedrového dřeva pokrytých šindelem, kde dírami ve střeších vycházel kouř, a Marek zahlédl některé z dětí, jak si hrají pod stromy.

„Přišli udit ryby,“ vysvětlil mu Jim. „To tady dělají každý podzim. Tuhle dobu mají všichni rádi. Děti dovádějí a ženy klábosí. A v noci mužové sedí u ohně a vyprávějí si staré báje, a když se vrátí, jsou zrovna tak vyuzeni jako ty ryby.“

Když přijeli k horské bystrině, kde se plavci třeli, vypnuli motor a pádlovali hlubokými klidnými tůňmi, nad nimiž viselo husté křoví, k malému vodopádu na konci proudu. Vytáhli kánoe na malý skalnatý břeh jakéhosi ostrůvku a zjistili, že nejsou sami. Byla tam stará Marta a dívka jménem Keetah, a ty dvě malé děti, Markovi kamarádi, vyšly z šindelových chatrčí sbírat jahody.

U oběda, o který se rozdělili, se Marek poprvé cítil dobře. Byl to piknik jako všude jinde. Na tom malém, příjemném ostrůvku den hezky ubíhal. Děti si hrály, tak jako si hrajou děti všude na světě, Keetah, ve vybledlých modrých džínách a kazajce, byla hezká dívka, jaké jsou všude.

„Marek chce vědět, jak plavec umírá,“ oznámil Jim po obědě, a Marta se usmála a řekla, že je příliš stará na to, aby se nakláněla přes okraj tůně a ležela přitom na bříše; raději zůstane s dětmi a vysbírání jahody. Jim našel místo, kde přes proud přečníval starý javor a porost vrhal hluboký stín. Tam se všichni tři opatrně připlížili k okraji proudu a nahlíželi dolů.

Pod jasnou vodou viděli lososí samici, jak vyhrabává svým rozeklaným ocasem důlky pro jikry, boky sytě červené a modré, ploutve otlučené a odřené.

„Když naklade vejce a čekající samec je pokryje mlí-
čím, zdržuje se samice na místě a několik dní je hlídá,“
vysvětloval Jim. „Pojďme k nějaké jiné tůni.“ Popošli
kousek a viděli, jak lososí samice umírá. Sledovali její po-
slední statečný boj o život, její zoufalou snahu narovnat
se, když ji mírný proud obrátil, a sledovali, jak jí tlak
vody otvírá žábry a vleče ji pomalu po proudu, ocasem
napřed, tak jako kdysi vyrazila k moři, když byla mla-
dým lososem. Pak se odplížili od okraje tůně a vrátili se
k Martě, a Marek zpozoroval, že Keetah má oči plné slz.

„Je to stále totéž,“ řekla. „Konec plavce je smutný.“

„Ale není, Keetah. Celý život plavce je plný odvahy
a dobrodružství. V jeho životě spěje všechno k vrcholu
a ke konci. Když plavec zemře, je to proto, že vyčerpal
všechny své síly, aby dospěl ke konci, pro nějž byl stvo-
řen, a na tom není nic smutného. Je to vítězství.“

„Marek má pravdu, Keetah,“ řekla Marta. „Není na
tom nic smutného. Je to přirozené. Když jsem byla dítě
a někdo z rybářů na moři zahynul, věřili jsme, že odešel
do země velryb, a když zahynul lovec, že odešel do vlasti
vlků, a otrok do vlasti sov. Ale když se ve vesnici narodila
dvojčata, nepovažovali jsme je vůbec za děti. Byli to
plavci.“

„Má sestra a já jsme dvojčata,“ řekl Marek. „Je to má
jediná příbuzná.“ Všichni se rozesmáli a Marta prohlá-
sila: „Tvým příbuzným je plavec. Patříš k národu los-
sosů.“

Na zpáteční cestě do vesnice Marek a Jim hovořili
málo. Když uvázali kánoe, přebrodivili se na břeh a kráčeli
pěšinou k faře. Marek řekl zvolna: „Keetah je krásná
dívka, vid’?“

„Ano. Když chodila do okresní školy v Alert Bay, říkali
jí ‚princeznička‘. Stýskalo se jí. Když děti stály v zástupu
a dostávaly olej z tresčích jater, stoupla si na konec, aby

dostala ještě jednou, protože ten olej chutná jako gleena, do níž si namáčíme jídlo.“

„Je vdaná?“

„Ne. Má si vzít Gordona. Její babička to domluvila. Gordon chodí do okresní školy v Alert Bay. Je starší než ostatní žáci, protože ze školy vystoupil, aby pomáhal svému strýci při lovu ryb. Ale ona ho nechce. Vezme si mě.“

„Jak to, že to víš tak jistě?“

„Protože jsem jediný další muž ve vesnici, kterého si může vzít. S ostatními muži je příliš blízce příbuzná. Vezme si mě, povede můj dům a porodí mi děti, a já ji opustím a půjdu lovit ryby.“

„Nemá Gordona ráda?“

„Má.“

„Tak v čem je tedy ten problém?“

„Gordon je Che-kwa-lá, což znamená ‚rychle tekoucí voda‘,“ řekl Jim pomalu, „a Keetah je tuň.“

Kdykoliv jeli proti proudu řeky, Marek se díval po plavcích, nakupených stříbřitých shlucích, pohybujících se tajemně pod povrchem. Už je však nespatriil.

Koncem října ubývalo dní vhodných k rybolovu a pomalu končily, až ustaly úplně. Ve vesnici přibýlo mužů. Občas Marek některého z nich zahlédl, jak se vypravuje do lesů na lov; nesl pušku tak lehce, jako by s ním byla srostlá. A někdy viděl dva muže, kteří se vydali na lov společně; objímali se kolem ramen, a Marek věděl, že to není projev homosexuality; bylo to spříznění dvou válečníků, jako tomu bylo po celá staletí předtím. Nikdy však neviděl skupiny mužů hovořících nahlas o honu, který se chystali podniknout, a to mělo rovněž své kořeny v minulosti. Kdyby totiž nějaký muž řekl nahlas: „Tady budu proná-

sledovat jelena, támhle půjdu po stopě medvěda,“ mohla by to zaslechnout nějaká žena a za deset minut by si všechny slibovaly zvěřinu a medvědí řízky a vedly by hovory o tom, jak je upravit; duchové, kteří žijí v medvědovi a jelenovi, by je uslyšeli a zvěř by se ukryla.

Jednoho dne se na faře po obědě Marek vyptával Jima, jak se lov provádí, a Jim se zeptal, zdali nemá chuť jít také. Marek prohlásil, že ano – ale jen aby se díval, neboť sám žádný střelec není a největší kus, který v životě zastřelil, byl králík nebo kachna.

„Měl jsi dostatečné množství potravy?“ zeptal se, když bylo po obědě, a Jim řekl: „Co to znamená ‚dostatečné‘?“ Marek mu vysvětlil, že to znamená: „Najedl ses dosyta?“

Pak jednoho dne brzy ráno jeli proti proudu řeky ještě s třemi muži z vesnice a po hodině narazili na hoře zvané Quanade na stopu medvěda. Ačkoliv se Marek ze všech sil snažil držet s nimi krok, zůstával stále pozadu, prodíral se s hrozným rámusem porostem, zachytával se o ďáblův kořen*, smekal se po břidlici. Když už neměl sílu udělat ani krok, jeden z Indiánů se prudce otočil, zazněla rána a velká hnědá hmota klesla k zemi. Opatrně se k ní přiblížili.

„Myslel jsem, že jdeme medvědovi po stopě,“ řekl Marek Jimovi.

„Taky že ano, ale on nás oběhl. Šel po naší stopě skoro hodinu.“

„Nevidím žádný otvor po kulce.“

„Je ukrytá pod kožichem a vrstvami tuku,“ a Marek si všiml, jak se ve všech tmavých očích zablesklo utajovým smíchem.

„Tenhle medvěd nezemřel kulkou,“ řekl mu jeden

* divoce rostoucí kapradí

z Indiánů vážně. „Zemřel leknutím. Poprvé v životě viděl vikáře tak vysoko v horách.“

Uprostřed odpoledne pak jeden z mužů zastřelil šedého vlka, který vážil nejméně sto třicet liber a obrovskou tlamu měl plnou neskutečně velkými zuby; tak to alespoň Markovi připadalo. Spolu s Jimem se rozloučili s ostatními a kráčeli lesem zpět k šindelovým chatrčím, aby se navečeřeli a připravili si lůžko z větví, na něž se pak měly rozprostřít pokrývky.

Plahočili se mlčky téměř hodinu.

„Nepozoruješ nic, Jime?“

„A co?“

„Myslím, že nás někdo sleduje.“

„To je jen družka toho zastřeleného vlka. Když se pohne, pohne se taky. Když se zastavíme, zůstane taky stát. Odpočijme si chvíli.“

Odpočívali a Marek vyndal dýmku, nacpal ji tabákem, upěchoval a zapálil, a usilovně se snažil neohlížet a nedat najevo vrtěním, že by rád pokračoval v cestě. Konečně Jim promluvil. Hovořil pomalu a pečlivě vyslovoval.

„Měli jsme dostatečné množství potravy? Najedli jsme se dosyta?“

„Řekl jsi ‚měli jsme‘?“

„Ano.“

„Nevím, jak ty, ale já ano,“ a pokračovali rychle v cestě, zanechávající za sebou vlčí vdovu a Calebovo nádherné viktoriánské „my“, které Markovi tak dobře posloužilo a jehož už se nyní vzdal.

Tu noc leželi v největší šindelové chatrči těsně vedle sebe na lůžkách z větví, oblečení, na hlavách vlněné čepice. Na hliněné podlaze hořel oheň a Indiáni si povídali o polobohu, který žil v moři a dohlížel na ryby, tak dlouho, že Marek usnul a vůbec se nedozvěděl, co řekla velryba plavci a plavec platýzovi. Když se probudil, chatrč byla

plná kouře, obličej měl zašpiněný sazemi, pálily ho oči, lůžko z větví ho začalo tlačit, a i když strčil hlavu pod pokrývku, nemohl se ubránit kašli. Natáhl si boty – jedinou věc, kterou před spaním odložil – sebral svrchní pokrývku, připlížil se ke dveřím a vyšel ven. Obtočil si pokrývku kolem ramen, opřel se zády o velký cedr a stál v chladné tmě. Za chvíli za ním přišel Jim.

„Co tady děláš? Už jsme si mysleli, že ses ztratil.“

„Rozkašlal jsem se a bál jsem se, že vzbudím ostatní. Jíme, nechtěj na mně, abych se plížil za jelenem a praštil ho přes hlavu klackem.“

„Nebudu to po tobě chtít.“

„A nikdy nebudu umět tak dobře lovit ryby jako Indiáni. Někdy mám dokonce pocit, že se ani nenaučím zacházet s člunem.“

„S člunem si vedeš dobře. Než uplyne šest měsíců, budeš skoro tak šikovný jako indiánský chlapec, když je mu deset.“

Stáli pod cedrem a v dešti až do svítání. Oba věděli, že od nynějška je spojuje přátelství, uzavřené mlčky a samozřejmě.

V listopadu se déšť změnil v pomalé a vytrvalé mrholení. Déšť už se stal základním prvkem života jako vzduch, který Marek dýchal, a když ustal, téměř ho postrádal a zjistil, že naslouchá rád tomu kap kap kap, jež se stalo jakoby nezbytnou součástí jeho života, která působí tak konejšivě.

V listopadu přistála u prámu ambulanční loď maličké anglické flotily, tak jako každý šestý týden, a po řece byl dopraven v kánoji lékař, který proměnil starou faru v kliniku. Lékař byl nováček a ještě nikdy v životě netrhal zuby. Neuměl během lékařského úkonu Indiány hypnotizovat, jak to činil jeho předchůdce. Jelikož nepočkal

dostatečně dlouho, až novokain zabere, Sam, jeho první pacient, začal tak strašlivě bědovat, že malá Ethel, jedno ze dvou dětí, které tehdy přišly poprvé na faru, utekla a schovala se v lese. Když lékař odešel, Marek ji našel mezi stromy, odvedl ji na faru, posadil na židli, uvázal jeden konec nitě kolem jejího viklavého zoubku a druhý ke klíce u dveří a řekl: „Tak, Ethel, a teď budu počítat do desíti, a pak kopnu do dveří a zavřu je.“

Počítal „jeden, dva, tři“, a když řekl „pět“, práskl dveřmi a zub byl venku.

„A máme to z krku,“ řekl, a zatímco sbíral tampóny, cupaninu a obvazy, malá Ethel zametala zuby z podlahy.

Za týden se jednomu z vesnických hochů udělalo v noci velice zle a Marek usoudil, že jde o akutní zánět slepého střeva. Ambulanční loď se nacházela až v Seymourské zátoce, takže nemohla včas připlout, a i kdyby Marek dokázal přivolat terénní letoun vysílačkou na člunu, nemohl by v noci na řece přistát. Spolu s Jimem zabalili hocha do příkrývek, odvezli ho v kánoi ke člunu, obložili mu bok rozdrceným ledem a odvezli ho do Alert Bay.

Když dopravili pacienta bezpečně do nemocnice a vydali se na zpáteční cestu do vesnice, zjistili, že úžiny jsou zahaleny hustou mlhou a že člun se obtížně prodírá vlnobitím, které přicházelo od úžiny královny Charlotty. Jim však znal cestu a houkal na sirénu, aby zachytil ozvěnu od nějakého ostrova nebo zálivu. Doploížili se zátokou k prámu a plahočili se proti proudu řeky kolem hromad dřeva a vyčnívajících kmenů, kolem nichž bublala voda. Marek, který se zapomněl přezout, dělal, co mohl, aby mu dešťová voda na dně kánoe nezmáčela nohy.

Když došli na faru, Marta, která už předtím rozdělala oheň, postavila na kamna hrnec polévky a bochník domácího chleba na stůl, a Jim a Marek se s dravou chutí pus-tili do jídla.

S příchodem prosince se všechny věci ve vesnici – ony tvrdohlavé, neživé věci – naráz prudce změnily. Kamna v kostele kouřila. Mokrý dříví nechtělo hořet. Kotel na teplou vodu v domě náčelníka Eddyho se rozpadl. Ve střeše staré fary, která byla nedávno opravena, se objevily četné díry a do rozestavěných kbelíků rytmicky pleskal déšť. Na člunu začalo zlobit těsnění a dynamo, které vyrábělo světlo pro kostel – jediné světlo ve vesnici –, vysadilo patnáct minut před nedělní večerní bohoslužbou. Marek odložil komži a oblékl si těžký indiánský svetr. Uvolnil šrouby, rozmontoval přívod paliva. Vyprázdnil nádržku na palivo, vypustil vzduch z přívodu, pak to všechno zase dal dohromady. Začal se chovat jako blázen a vytrvale opakoval: „Ano, pane. Ne, pane. Ano, pane. Ne, pane.“

„S kým to mluvíš?“ zeptal se Jim.

„S biskupem.“

„Ale vždyť tu žádný biskup není.“

„A taky s dobrou věcí –“ a prudce kopl do dynamu, které na to reagovalo překvapeným zasípáním a jakýmsi čag čag. Pak se Marek spěšně odebral na faru, umyl si zamaštěné ruce a obličej, oblékl si komži a šel do kostela, kde na něho čekali věřící. „A Bůh řekl, budiž světlo, a bylo světlo.“

V posledním týdnu měsíce se Marek příliš nestaral o svůj člun a těžce na to doplatil. Vrátil se s Jimem z vizi-tace, a sotva zakotvili u prámu, začalo to ve vysílače pípat a byli vyzváni, aby se odebrali do jedné z dalších vesnic, kde tři děti, které rodiče nechali několik okamžiků v domku bez dozoru, převrhly petrolejovou lampu a uhořely.

Na zpáteční cestě z pohřbu, v noci, kdy sice nepršelo, ale foukal vítr a zvedal se příliv, stroj vypověděl službu. Jim zuřivě pracoval na filtru a Marek se pokoušel udržet člun tak, aby nenarazil na skálu; když byl filtr vyčištěn

a motor naskočil, Marek poznal onu zvláštní změnu rytmu – jednu chvíli co dech to modlitba, a příští okamžik, když napětí přešlo, si oba začali dělat legraci. Druhý den rovněž poznal, co je to vyčerpání, jímž se platí za odvalu.

Když se ochladilo, výprava po řece se stala utrpením. Jednou odpoledne je přepadl v otevřeném člunu prudký vítr, úbočí hor bičoval déšť se sněhem. Řezal je do tváří a sfoukl se člunu prázdný soudek od nafty a pytel s poštou. Když došli k faře, posadili se, opřeli si nohy o dvířka trouby starých kamen a byli přesvědčeni, že už nikdy nepoznají, jaký je to pocit, když je člověku teplo.

Marek napsal biskupovi: „Dosud jsem se od Indiánů naučil málo. Vím pouze, co nejsou. Nejsou vůbec takovými tvory, jak se nám snažili jiní namluvit. Nejsou prostí ani vznětliví, nejsou to primitivové.“ Biskup mu odepsal: „Čekej – jednou je poznáš.“

Okruh jeho známých se však nyní rozšířil. Seznámil se s mladým dřevařem, který odvážel své čtyři děti v malém otevřeném člunu do školy v Echo Bay každé ráno a zpět každé odpoledne, a někdy s ním a s jeho hezkým potomstvem v jejich domě na prámu na pokraji zátoky povečeřel. Navštěvoval tábory dřevorubců a vždycky prošel kolem domku na prámu Smolaře Billa, aby se přesvědčil, zda z komína vychází kouř a zda Billův starý lodní motorek odchrchlává mezi jedlemi. Ve svých pětadesáti letech se Bill každý den drápal do výše čtyř tisíc stop po úbočích hor, aby tam narubal stavební dříví, a už třikrát se svezl do zátoky. Když se Marek zastavil, aby se poptal, jak se vede, odpověď zněla stále stejně: „Smolovatě,“ a když se Smolař zeptal, jestli smí na palubu, i Markova odpověď byla vždy stejná: „Ano, pokud si zuješ ty své korkové boty.“

Jednoho dne si Marek v kostele vzpomněl na harmonium; posadil se, sešlápl pedály a jen tak, jako by mu na

tom vůbec nezáleželo, vytáhl kolík a nastavil rejstřík. Byl odměněn krásným zvučným tónem. Toho večera jedna z indiánských žen, která studovala hudbu na škole v Alert Bay, nacvičovala zpěvy, které se měly zpívat o Vánocích, a starý hnědý medvěd, který spal zimním spánkem pod kostelem, se probudil, a indiánští honicí psi ho uslyšeli a začali ho obtěžovat. V noci ve vesnici vypukl povyk. Marek si obul pantofle, přehodil si přes pyžamo župan, vyběhl ven a srazil se s obrovskou temnou hmotou. Dva-krát oběhl faru kolem dokola.

Druhý den ráno ho na pěšině zastavil náčelník Eddy.

„Nikdy bych neřekl, že by po vás biskup chtěl, abyste honil v pyžamu medvědy kolem fary.“

„Ale já jsem ho nehonil. To jste na omylu. On honil mě.“

Vánoce znamenaly ve vesnici spoustu práce. Církevní společnosti ve Vancouveru poslaly hračky, které ženy rozdělily do balíčků, nejen pro děti z vesnice, ale i pro ty v táborech dřevorubců, v odlehlých domech na prámech v Markově farnosti. Deset dní před Vánocemi Marek s Jimem dopravovali dárky, navštěvovali ostatní vesnice a každý osamělý prám, vjížděli do zátok a zase z nich vyjížděli a orientovali se ponejvíce kompasem, často s přídí pod vodou, neustále obklopeni horami obtíženými sněhem. Tam, kde měli děti, si Jim oblékl starobylé roucho sv. Mikuláše a přes záda si přehodil ranec s hračkami, zatímco děti čekaly na prámu, aby je přivítaly, a přeskupovaly čluny tak, aby mohli přistát. A když se zazpívaly koledy a rozdaly dárky, Marek postavil přenosný oltář a sloužil prostou mši; a když odraželi od břehu, vždycky se ohlédl a spatřil nějakou malou holčičku, jak tiskne v ručkách hadrovou panenku, s kterou se bude mazlit celý rok.

Vrátili se do vesnice na Štědrý den a ani neměli čas počeřet, protože museli zajistit spoustu maličkostí před

půlnoční mši. V jedenáct hodin se Marek ještě pokoušel vydobýt trochu víc žáru z mohutných okrouhlých kamen v kostele. Pak spěchal na faru, umyl si ruce od sazí, oblékl si bohoslužebné roucho a vrátil se do kostela, aby překontroloval víno a kalich, aby vyzváněl na zvony, aby rozsvítil svíčky.

Pak bylo všechno hotovo. Byl sám, čekal v naprostém tichu, zatímco světlo svící ozařovalo zlatého orla a smutné oči Krista držícího beránka, a Markovi připadalo, že ten kostelíček čeká též.

Prošel pomalu prostřední lodí, a protože nechtěl až do posledního okamžiku otevřít dveře, aby se nevytratilo drahocenné teplo, krácel k oknu po levé straně dveří a octl se neočekávaně v jednom z oněch okamžiků, který se vznáší mezi časem a prostorem a utkvívá v mysli.

Hustý sníh ležel na ramenou cedrového totemu; hlavní větve mladé jedle se skláněly pod jeho tíhou. Marek viděl, jak světla v domcích jedno po druhém zhasínají a začínají se míhat lucerny, jak příslušníci kmene pomalu přicházeli ke kostelíku, tvoříce na pěšině jedinou dlouhou řadu. Kolikrát asi takhle putovali horskými průsmyky od Beringova moře?

Šel ke dveřím, otevřel je a vystoupil do tiché bílé noci, a sníh mu šustil pod nohama. Poprvé si uvědomil, jací Indiáni vlastně jsou, lidé jeho země a ovce jeho stáda, a pochopil, jak je s nimi úzce spjat. Když první příslušník kmene došel ke schodům, vztáhl Marek ruku a každého pozdravil jménem. Nejdříve však promluvil k sobě a řekl: „Ano, pane.“

VYSVĚTLIVKY

lektorium – pultík k předčítání úryvků z evangelia v protestantských chrámech

La-hell – hraje se tím způsobem, že se přítomní rozdělí na dvě skupiny po dvaceti až sto lidech, posadí se proti sobě a zpívají písně, které se k této hře vztahují. Každá skupina obdrží sedm hůlek nebo kostí, z nichž je jedna označená. Kosti se pak vloží do pytle nebo pod pokrývku a zatřepe se jimi. Jedna skupina se pokouší uhodnout, jakým způsobem jsou kosti seřazeny, a když uhodne, získá jednu z nich. Pak hádá druhá skupina, a tak to pokračuje, až jedna strana zvítězí. Hra často pokračuje až do rána.

Schweitzer Albert, – francouzský lékař, protestantský teolog, hudebník a filozof, nar. 14. 1. 1874 v Kaysersbergu. R. 1913 založil v Lambaréné v Gabunu nemocnici, kterou vedl a kde r. 1965 zemřel. Byl nositelem Nobelovy ceny míru na rok 1952.

losos – V indiánské mytologii jsou lososové považováni za lidské tvory, kteří žijí ve vesnicích na mořském dně, mají své náčelníky i otroky, pořádají slavnosti a svatby. Celý životní cyklus lososa je totožný s životem lidí.

óolachon – psáno též olachen, ryba obsahující takové množství tuku, že stačí po usušení prostrčit otvorem v kůži primitivní knot a ryba svítí několik hodin. Odtud anglický název svíčeková ryba.

Indiánské obyvatelstvo této kanadské provincie se tradičně dělí podle jazykových oblastí na deset hlavních skupin: Haidové (ostrov královny Charlotty), Tsimšjanové, Kwakiutlové (severozápadní část ostrova Vancouver, přilehlá pevnina a úžiny mezi ní a Vancouverem), Nutkové (jižní část Vancouveru), pobřežní a vnitrozemští Sališové (jižní část severozápadního pobřeží), Tlingitové (ostrovy a pobřeží Severozápadu) a kmeny Bella Coola, Kootenay a Athapaskan.

Nejvýznamnější skupinu po všech stránkách tvoří Kwakiutlové. Krajina, kterou obývají, je vytvářena horami, zátokami, fjordy a ostrovy vzniklými z částečně ponořených hor podél pobřeží. Jelikož takovýto terén znemožňoval dopravu, vznikaly vesnice Kwakiutlů podél rovinatého pobřeží. Nejdůležitějším zdrojem obživy bylo – vedle lovu zvěře a sběru jahod a jiných lesních plodů – moře, které poskytovalo velké množství chaluh, škeblí, krabů, tuleňů a různých druhů ryb, z nichž nejdůležitější byl losos a ólachon. Vzhledem k přírodnímu bohatství a poměrně snadné obživě mohli Kwakiutlové rozvíjet nej-různější formy duchovní kultury, pěstovat společenský život a pořádat slavnosti.

Nejvýraznějším projevem kultovního života byly *totemy*, které konkrétní formou představovaly tajemné příbuzenství a jakousi úmluvu mezi lidmi a určitým druhem zvířat a kolem nichž se soustřeďovaly náboženské úkony. Každý člen rodu nebo kmene se považoval za potomka mystického zvířecího předka, boha, který v dávných dobách navštívil zemi, založil rod a stal se jeho ochranným

duchem. Měl na sobě určitou masku a oděv, které se staly odznakem kmene a byly vyřezávány na totemové sloupy a obřadní masky, malovány na domy a jiné předměty užívané při slavnostech. Totemové sloupy se tesaly z cedrového dřeva, neboť Kwakiutlové považovali tento strom za živou bytost, která má nejen obličej a údy, ale také duši. Nejčastějšími totemickými zvířaty byli orel, umístovaný na vrcholu totemového sloupu (analogicky podle jeho způsobu sedění na vrcholu stromu), dále medvěd, vlk, bobr, havran, sova, velryba. Tato zvířata se totiž podle Kwakiutlů vyznačují lidskými vlastnostmi: zabíjejí jiná zvířata a živí se jejich masem, dorozumívají se mezi sebou a s lidmi a navzájem se tolerují. Totemy se stavěly při různých závažných příležitostech, jako např. při stavbě domu, při svatbě mezi rodinami náčelníků, prostě vždy, kdy bylo nutno zajistit přízeň ochranných duchů.

Největší kmenovou slavností byl *potlač* (v anglickém přepise *potlatch*, slovo je indiánského původu). Bylo to velké shromáždění, na něž zval náčelník nebo jiná společensky výše postavená osoba četné hosty, aby byli svědky nějaké významné události: když otec předával svou funkci a hodnost synovi nebo jinému příbuznému, při sňatku, narození dítěte, úmrtí apod. Potlač se skládal ze slavnostní hostiny s mnoha projevy, které vychvalovaly hostitelovu rodinu, ze zpěvů, tanců a ze závěrečného rozdělení darů (pokrývky, kánoe aj.), přičemž velikost daru a pořadí, podle něhož byly rozdávány, se lišily podle společenského postavení každého hosta. Čím víc hostitel rozdával, tím větší úctu si získal. Potlače byly důležitou společenskou formou, jíž Kwakiutlové upevňovali své postavení v rámci kmene, a rozdávání darů bylo přímo podmínkou zaujetí jakéhokoliv vyššího společenského postavení. Aby zvýšili svou prestiž, náčelníci často promrhali veškeré své jmění. Krajním důkazem bohatství

a prestiže bylo, když náčelník ostentativně svůj majetek zničil, aby tak ukázal, že má víc, než potřebuje. Potlačě byly jakousi symbolickou náhražkou války, neboť před přijetím britského zákonodárství jednou z největších možností, jak si dobýt slávy a úcty, bylo vítězství v kmenové válce.

Důležitou roli v náboženském životě Kwakiutlů hrály rovněž *tajné společnosti* a s nimi spojené tance. Provozovaly se na počátku zimního období, kdy již nebylo třeba zajišťovat potravu. Sešlo se vždy několik kmenů v jedné vesnici a tance byly diferencovány podle společenského postavení tanečníků. Trvaly od sedmi hodin večer do tří hodin ráno a prakticky každý kmen, rod a rodina předváděl své vlastní tance s písněmi. Účelem bylo uvádět své dospívající chlapce do rodového společenství. Nejvýznamnější tajnou společností byla společnost *hamatsy* čili lidojeda, jehož tanec symbolizoval sílu hladu a v požívání lidského masa představoval síly, které mohou zničit společnost. Tanec měl svůj předepsaný rituál a celý obřad uvádění *hamatsy* trval dva až tři týdny. Den předtím, než se začali scházet hosté, odešel jinoch, který měl být uveden do společnosti *hamatsy* (musel pocházet z rodiny, která měla v kmeni nejvyšší postavení), do lesa, aby vyhledal nadpřirozenou sílu ducha lidojeda. V lese se zdržoval několik dní pospolu se staršími příslušníky společnosti *hamatsy*, kteří ho učili předepsaným tanečním krokům a pískali na píšťaly, jimiž napodobovali hlasy nadpřirozených bytostí. Od toho dne, kdy jinoch opustil vesnici, se odíval pouze větvemi jedlovce. V určený večer, kdy měl být *hamatsa* přivolán z lesa, se celá vesnice shromáždila v jednom z domů, kolem ohně tančili muži v obrovských maskách s pohyblivými částmi a propadliště v podlaze umožňovala tanečnickům tajuplně zmizet. *Hamatsa* nepozorovaně vcházel střechem domu a předstíral, že je posedlý

duchem lidojeda a že touží po lidském mase. Pak opět unikl do lesa, a to se opakovalo po několik večerů. Na závěr byl hamatsa svými staršími druhy „zkrocen“ a přivezen zpět k civilizovanému životu, což symbolicky označovalo zkrocení reprezentanta sil, které by mohly uvrhnout svět do nezřízené chamtivosti.

Dobré životní podmínky Kwakiutlů měly za následek hojnou populaci, která se v r. 1835 odhadovala na 10 000 osob. V důsledku intenzivnějších styků s bělochy, především obchodních, došlo v životě Kwakiutlů k četným změnám, především ke vzrůstu materiální úrovně; negativně se však projevíly evropské nemoci, jež kolem r. 1880 zmenšily počet obyvatel na necelé 3 000.

Nejdůležitějším zaměstnáním Kwakiutlů byl *rybolov* a *zpracování dřeva*. Ryby se lovily pomocí lapaček, do sítí nebo na udici; lososí maso se sušilo a udilo a uschovávalo na zimu, olej z óolachonů se používal k jídlu a ke svícení. Shromažďování potravy probíhalo po celé jaro, léto a podzim. Hojnost dřeva v okolních lesích, především cedrového, smrkového a jedlového, umožnila stavět z něho nejen domy (byly budovány pro více rodin a situovány směrem k řece), ale vyrábět z něho téměř všechny věci denní potřeby: při vaření a jídle se užívalo dřevěných příborů a mís, potraviny se uchovávaly v dřevěných nádobách, z cedrové kůry se tkala látka, mrtví se kladli do dřevěných rakví. Kwakiutlové byli rovněž dovední výrobci kánoí (unesly až čtyřicet osob) a zabývali se řezbářstvím (hlavně výrobou masek a totemových sloupů).

Kwakiutlové tvořili asi 25 samostatných kmenů, z nichž čtyři (Kweka, Walas Kwakiutl, Kumkutis a Mamilikulla) žily pohromadě ve vesnici Fort Rupert, ostatní (Nimkish a další) v několika jednotlivých vesnicích. Kmen, o němž se v románu M. Cravenové mluví, se nazývá Tsawataineuk, sídlil v povodí řeky Kingcome a v době děje

románu čítal 262 osob. *Kmenová příbuznost* probíhala obvykle v otcovské linii. Po sňatku muži zůstávali ve své rodné vesnici, ženy následovaly muže do jejich obydlí. Některé větší vesnice měly až třicet domů a počet obyvatel dosahoval téměř pěti set. Každý kmen se skládal z několika užších příbuzenských skupin – rodů či klanů (numayms).

U Kwakiutlů byla silně rozvinuta *společenská diferenciace*, přičemž postavení v kmeni bylo většinou dáno narozením. Každé postavení mělo svůj název a přecházelo na prvorozence z generace na generaci. Vedoucí postavení v kmeni měl dědičný náčelník, který byl mluvčím kmene, jehož vládní orgány uznávaly a s nímž jednaly. S poklesem počtu obyvatel došlo ke zmatkům v nástupnických otázkách a mnohá vysoká společenská místa zůstala neobsazena. R. 1867 bylo vydáno nařízení, které zakazovalo Indiánům požívání lihovin, zákon z r. 1876 pak zakazoval pořádání potlačů a zimních tanců. R. 1877 byla ve Ford Rupert zřízena anglikánská misijní stanice, která o dva roky později přesídlila do Alert Bay. S přestupem mnoha Kwakiutlů ke křesťanství se začalo původní indiánské náboženství rozpadat. Zároveň Kwakiutlové přijali i mnohé prvky bělošské techniky: ručně vyráběné kánoe začaly nahrazovat motorové čluny, dřívější domy pro několik rodin nahradily domy moderní a pohodlné, děti začaly být posílány do bělošských škol. Došlo i ke změně v dosavadním sociální uspořádání: důraz na rod se začal přesouvat ve prospěch rodiny.

S přijetím angličtiny a britského zákonodárství získávali Indiáni též anglická *jména*, která nahradila původní, označující společenský stupeň, pohlaví, věk apod. Nejčastěji se anglické křestní jméno stalo příjmením, které pak přebíraly děti a vnuci. Hojně se přijímalo jako příjmení jméno misionáře, kmotra při křtu nebo nějaké

slavné osoby. Mnohdy bylo indiánské jméno prostě přeloženo do angličtiny a užito jako příjmení. Když náhodou indiánské jméno znělo podobně jako anglické, přijala se anglicizovaná podoba: z původního Walas („velký“) se stal Wallace. Nejsou řídké ani případy, kdy bylo použito původního příjmení indiánského.

V období po druhé světové válce přestávali Indiáni platit daně, protože neměli zastoupení ve veřejné správě a v parlamentě. Tento jejich postoj přiměl vládní orgány, že od r. 1949 se již mohli Indiáni zúčastnit provinčních voleb. R. 1951 byl odvolán zákaz potlačů a zimních tanců. Plnoprávními občany se však Indiáni stali až r. 1960, kdy získali úplné volební právo (muži i ženy). Od r. 1962 si mohou volně nakupovat lihoviny.

V současné době podléhají všichni kanadští Indiáni zvláštnímu *zákonodárství* (The Indian Act). Podle úřední definice je registrovaným Indiánem ten, jehož jméno je zaneseno v úředním indiánském seznamu. Statut Indiána se získává narozením, jestliže je otcem Indián, nebo sňatkem s Indiánem, přičemž děti jsou považovány za Indiány. Záležitosti Indiánů spravuje zvláštní vládní úřad (The Indian Affairs Branch). Žijí v rezervacích (pobyt však není povinný), které jsou jejich majetkem. V r. 1963 žilo v Britské Kolumbii kolem 40 800 registrovaných Indiánů, z toho 7 500 mimo rezervace. Dnešní počet se odhaduje na 56 000. Jsou rozděleni do 19 oblastních správ (agencies). Sídlem oblastní správy pro Kwakiutly je Alert Bay. V čele všech 19 oblastních správ stojí vládní zmocněnec (agent) pro indiánské záležitosti. Každá oblastní správa má v čele inspektora (superintendent) a jeho administrativní aparát, jemuž podléhají jednotlivé kmeny. Každý kmen tvoří uzavřenou jednotku a požívá jistého stupně samosprávy: má svou radu sestávající z náčelníka (chief councillor) a ze dvou až dvanácti členů rady (councillors) podle zásady,

že na každých sto příslušníků kmene připadá jeden člen rady. Rada se volí nebo ustavuje podle zvykového práva a její funkční období trvá dva roky. Kmenové rady dohlížejí na majetek kmene, o prodeji půdy v rezervaci však rozhodují pouze se souhlasem inspektora.

V současné době žijí Kwakiutlové v moderně vybavených domech a děti navštěvují pravidelně školu. Mnozí muži jsou zaměstnáni jako kapitáni rybářských lodí. Přes značnou asimilaci přežívají mnohé staré zvyky: některé vesnice pořádají každoroční setkání a slavnosti, při nichž se uplatňují staré zvyklosti včetně květnatých proslovů, a občas se objeví starodávné taneční kostýmy a konají se potlače, které jsou pouhou přátelskou zábavou a při nichž se rozdávají pouze symbolické dárky, jako cukroví, knoflíky a drobné mince. Uplatňují se též různé formy mezikmenových organizací, tzv. bratrstva; největší z nich, Native Brotherhood of British Columbia, vydává vlastní měsíčník *The Native Voice*.

Jiří Sirotek

MARGARET CRAVENOVÁ

S l y š e l j s e m
s o v u z a v o l a t
s v é j m é n o

Z anglického originálu I Heard the Owl Call My Name, vydaného nakladatelstvím Clarke, Irwin Co. Ltd., v Torontu, přeložil, vysvětlivkami a doslovem opatřil Jiří Sirotek. Obálku s použitím ilustrace Lanfranka Lanariho „Paesaggio lunare“ (Měsíční krajina), a grafickou úpravu navrhl Vladimír Verner. Vydalo nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o., v Praze roku 2006 jako svou 722. publikaci. Redigovala Blanka Koutská. Odpovědná redaktorka Radka Fialová. Vydání třetí. AA 5,84. Stran 136. Vytiskla tiskárna Finidr s. r. o. Doporučená cena 178 Kč

Nakladatelství Vyšehrad, spol. s r. o.,
Praha 3, Víta Nejedlého 15
e-mail: info@ivysehrad.cz
www.ivysehrad.cz

ISBN 80-7021-824-X